

Εργασίες και Δραστηριότητες μαθητών ως «Εναλλακτικοί τρόποι προσέγγισης και αξιολόγησης της γνώσης»

Εισαγωγή _____	1
Το θεσμικό πλαίσιο _____	2
Ξεκινάμε από τον μαθητή – Γνωρίζουμε τον μαθητή _____	3
Εισαγωγή στις εργασίες βήμα – βήμα - Μικροεργασίες _____	4
Πως θα πείσουμε τους μαθητές να αναλάβουν και να φέρουν σε πέρας εργασίες; _____	5
Εργασίες για όλους τους μαθητές _____	5
Μερικά παραδείγματα εργασιών _____	6
Πως θα ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του μαθήματος οι μαθητές μας που στην πλειοψηφία τους είναι αδιάφοροι, αδύνατοι στα μαθήματα και χωρίς υπόβαθρο; _____	6
ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ - ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΕΙΣ _____	7

Εισαγωγή

Οι σημαντικές ιδιαιτερότητες του Επαγγελματικού Σχολείουⁱ δημιουργούν την ανάγκη, οι εκπαιδευτικοί να χρησιμοποιούν εναλλακτικές διδακτικές προσεγγίσεις για την κατάκτηση της γνώσης από τους μαθητές αλλά και για την αξιολόγησή τους. Να αξιοποιούν δηλαδή παιδαγωγικές προσεγγίσεις **Ενεργητικής – Διερευνητικής μάθησης, Διαφοροποίησης διδασκαλίας** και αξιοποίησης **της δύναμης της Ομάδας**, οι οποίες στηρίζονται στην πρότερη εμπειρία, στα ενδιαφέροντα, στις δυνατότητες και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του κάθε μαθητή.ⁱⁱ

Στις συναντήσεις με τους εκπαιδευτικούς τίθεται συχνά η αναγκαιότητα προσφοράς **πολλαπλών ευκαιριών** στους μαθητές. Ιδιαίτερος σε αυτούς, στους οποίους οι κοινωνικές συνθήκες στις οποίες ζουν οι οικογένειές τους, οι ταξικοί φραγμοί ή και τα ιδιαίτερα μαθησιακά χαρακτηριστικά τους, έχουν θέσει βαθιά αποτυπώματα στην εκπαιδευτική τους πορεία, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες των εκπαιδευτικών. Η Α΄ τάξη κάθε βαθμίδας εκπαίδευσης αποτελεί την καλύτερη ευκαιρία για «επανεκκίνηση» αυτών των μαθητών. **Μια ευκαιρία για νέο ξεκίνημα!**

Η **παιδαγωγική θεωρία** συνηγορεί στην αποτελεσματικότητα της **διαφοροποίησης διδασκαλίας** μέσω εναλλακτικών τρόπων προσέγγισης και αξιολόγησης της γνώσης προσαρμοσμένων στην ετοιμότητα, στις ανάγκες, στα ενδιαφέροντα, στην εμπειρία και στα μαθησιακά χαρακτηριστικά του κάθε μαθητή. Ειδικότερα, η θεωρία της **πολλαπλής νοημοσύνης**, μας προσφέρει τη δυνατότητα να κατανοήσουμε τις δυσκολίες που έχουν ορισμένοι μαθητές στα κλασσικά μαθήματα ενώ διαπρέπουν σε άλλους τομείς και να αξιοποιήσουμε αυτούς τους τομείς στην **ενθάρρυνσή τους**ⁱⁱⁱ. Όμως, η **διδακτική πράξη** υστερεί σημαντικά καθώς οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν υποστηριχθεί επαρκώς για την υποστήριξη του κοινωνικού ρόλου της εκπαίδευσης. Ιδιαίτερος όσον αφορά στην άμβλυνση

των κοινωνικών ανισοτήτων και στον περιορισμό της αναπαραγωγής τους μέσα από τις μορφωτικές ανισότητες.

Οι εργασίες και οι δραστηριότητες των μαθητών αποτελούν την πιο απλή μορφή εναλλακτικής προσέγγισης και αξιολόγησης της γνώσης και μπορούν να προσφέρουν θαυμάσιες ευκαιρίες ενθάρρυνσης και επανεκκίνησης των μαθητών. Προφανώς, δεν εννοούμε εργασίες που γίνονται ως απλές υποχρεώσεις και συνήθως καταλήγουν σε **copy paste** από το διαδίκτυο. Ούτε ομαδικές εργασίες οι οποίες γίνονται από ελάχιστους μαθητές ενώ τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας παρακολουθούν παθητικά. Ούτε δραστηριότητες μέσα στην τάξη οι οποίες καταλήγουν σε απλές ερωτήσεις αξιολόγησης γνώσης. Όλοι οι εκπαιδευτικοί έχουμε συναντήσει αδιάφορους μαθητές οι οποίοι ενθουσιάστηκαν από κάποια εργασία ή κάποια δραστηριότητα στην οποία συμμετείχαν και μας εξέπληξαν, τόσο με το ζήλο τους όσο και με το αποτέλεσμα. Συνήθως αυτό συμβαίνει εκτός του κλασσικού προγράμματος, σε προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων, πολιτιστικές εκδηλώσεις κλπ αλλά αρκετές φορές και στο πλαίσιο κάποιου μαθήματος. Τότε που ο εκπαιδευτικός αναφωνεί: *“Του βρήκα το κουμπί του και τα έδωσε όλα”*.

Συμπέρασμα: Κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, κάθε μαθητής μπορεί να δείξει ενδιαφέρον συμμετοχής αλλά και να διαπρέψει σε κάποια δραστηριότητα ή εργασία. Ο εντοπισμός τέτοιων εργασιών ή δραστηριοτήτων στο πλαίσιο των μαθημάτων και η εξασφάλιση των προϋποθέσεων επιτυχίας, μπορούν να “σώσουν” αρκετούς μαθητές.

Το θεσμικό πλαίσιο

Το θεσμικό πλαίσιο αξιολόγησης των μαθητών των ΕΠΑΛ, ανέκαθεν συμπεριελάμβανε εναλλακτικούς τρόπους προσέγγισης και αξιολόγησης της γνώσης.

Το ισχύον ΠΔ 50/2008 ΦΕΚ 81 Α / 8-5-2008^{iv} αναφέρεται στις *“ατομικές και ομαδικές συνθετικές – δημιουργικές εργασίες”* (άρθρο 8) και στον *“φάκελο εκπαιδευτικών επιδόσεων και δραστηριοτήτων”* των μαθητών (άρθρο 9), ως ισότιμους συντελεστές εξαγωγής της προφορικής βαθμολογίας. Ορίζει μάλιστα ως υποχρεωτική τη διεξαγωγή τουλάχιστον μίας τέτοιας εργασίας για κάθε μαθητή στην Α και Β τάξη των ΕΠΑΛ.

Συγκεκριμένα στην αρχή του ΠΔ αναφέρεται:

“Στο πλαίσιο αυτό ο μαθητής αξιολογείται από:

- 1. Τη συμμετοχή του στην καθημερινή εργασία της τάξης και τη συνολική δραστηριότητά του μέσα στο σχολείο.*
- 2. Τα αποτελέσματα της επίδοσής του στις γραπτές δοκιμασίες αξιολόγησης κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους, οι οποίες διακρίνονται σε:*
 - α) ενδιάμεσες, οι οποίες διεξάγονται κατά τη διάρκεια των δύο τετραμήνων και*
 - β) τελικές, στο τέλος του διδακτικού έτους.*
- 3. Τις ατομικές και ομαδικές συνθετικές – δημιουργικές εργασίες, όταν αυτές του ανατίθενται.*
- 4. Τον φάκελο εκπαιδευτικών επιδόσεων και δραστηριοτήτων του μαθητή όπου αυτός τηρείται.”*

Είναι καλό να αξιοποιήσουμε τις δυνατότητες του θεσμικού πλαισίου, παρά τις αστοχίες του οι οποίες είναι κυρίως ο διοικητικός τρόπος επιβολής ενός καθαρά παιδαγωγικού ζητήματος και η μη υποστήριξή του από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, όπως προβλεπόταν.

Ξεκινάμε από τον μαθητή – Γνωρίζουμε τον μαθητή

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να προτείνει εργασίες αξιοποιώντας δημιουργικά τα ενδιαφέροντα των μαθητών τα οποία εντόπισε τις πρώτες μέρες. Επίσης μπορεί να οικοδομήσει τη διδασκαλία του **σε συνεργασία με τους μαθητές**, οι οποίοι ενδιαφέρονται ή έχουν προσιτές πηγές γνώσης και εμπειρίας σε κάποιες διδακτικές ενότητες και προτείνουν οι ίδιοι εργασίες.

Όμως, για να μπορέσει να ανταποκριθεί ο εκπαιδευτικός στις απαιτήσεις του μαθήματος και κυρίως να πείσει τους μαθητές να συμμετάσχουν ενεργητικά με **ατομικές και ομαδικές εργασίες**, θα πρέπει να τους «γνωρίσει» καλά.

Προσοχή!

Το να «γνωρίσουμε» έναν έφηβο δεν είναι απλή υπόθεση. Απαιτεί μια συστηματική συνεχή προσπάθεια καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους. Είναι μάλιστα σύνθετες ο εκπαιδευτικός να κάνει λάθος στις αρχικές εκτιμήσεις του και να πρέπει να τις αναθεωρήσει, αποφεύγοντας κυρίως την «αυτοεκπληρούμενη προφητεία».

Για να μπορέσει να ανταποκριθεί ο εκπαιδευτικός στις απαιτήσεις κάθε μαθήματος, να συμβάλει στην επιτυχή σύνθεση τυχόν ομάδων και κυρίως να πείσει τους μαθητές να συμμετάσχουν ενεργητικά με ατομικές και ομαδικές εργασίες, θα πρέπει να τους «γνωρίσει» καλά. Έτσι θα μπορεί να εφαρμόσει διαφοροποίηση διδασκαλίας στην τάξη και να τους καθοδηγήσει σε προσιτές εργασίες, ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Η γνωριμία με τους μαθητές δεν μπορεί προφανώς να γίνει με από παραδοσιακή μετωπική διδασκαλία. Για αυτό το λόγο, από τις πρώτες ημέρες, κατά την υποδοχή των μαθητών αλλά και κατά την παρουσίαση των επιμέρους θεματικών ενοτήτων του βιβλίου, θα πρέπει να προκαλούνται συνεχώς συζητήσεις, διαφωνίες, ελεγχόμενες εντάσεις ή να παροτρύνονται οι μαθητές να αντιμετωπίσουν συγκεκριμένα θέματα – με **απλές εργασίες – ασκήσεις** μέσα στην τάξη. Όταν ξεκινήσουν να γίνονται οι εργασίες, τότε θα αρχίσουμε να γνωρίζουμε τους μαθητές καλύτερα, αφού θα είμαστε υποχρεωμένοι να συνομιλούμε συνεχώς μαζί τους, να τους λύνουμε τις απορίες, να αναγνωρίζουμε τα δυνατά και αδύνατα σημεία τους, να αντιλαμβανόμαστε πως πραγματικά σκέπτονται.

Με την προτεινόμενη προσέγγιση ο καθηγητής θα πρέπει προσπαθήσει να διαγνώσει κυρίως:

- Αρχικές επιλογές του μαθητή (επάγγελμα που επιθυμεί να ακολουθήσει -αν δεν έχει ακόμη επιλέξει ειδικότητα, ενδιαφέρον για ανώτερες σπουδές κλπ)
- Ενδιαφέροντα τα οποία μπορούν να συνδυαστούν με το μάθημα
- Προϋπάρχουσα γνώση και εμπειρία σε τεχνολογικά θέματα (από το σχολείο ή πιθανή επαγγελματική του εμπειρία)
- Πηγές επαγγελματικών και τεχνολογικών πληροφοριών από το άμεσο περιβάλλον του μαθητή (επαγγελματικό περιβάλλον γονέων, συγγενών, φίλων, ευχέρεια αναζήτησης πληροφοριών στο Ιντερνετ κλπ)
- Βασικά θετικά ή αρνητικά χαρακτηριστικά που έχουν σχέση με το μαθησιακό του προφίλ ή την προσωπικότητά του (π.χ. αδυναμία μελέτης, γραπτής και προφορικής έκφρασης, παρουσίας) τα οποία θα πρέπει να βελτιωθούν.

- Εμπειρία από εργασίες, δραστηριότητες, projects

Επειδή βέβαια δεν είναι εφικτό κάτι τέτοιο να γίνει από κάθε καθηγητή για όλους τους μαθητές, προσπαθούμε να οικοδομήσουμε συνεργασίες με τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς, κατά προτίμηση μέσα από το [Συμβούλιο τμήματος](#).

Προτείνεται, για κάθε μαθητή, ο εκπαιδευτικός να δημιουργήσει ειδικό φάκελο ή, τουλάχιστον, μια απλή καρτέλα στην οποία θα αναφέρονται ενδεικτικά τα παρακάτω.

Μια ενδεικτική καρτέλα μαθητή

Όνοματεπώνυμο	Παπαδόπουλος Χ.
Βαθμός Γυμνασίου	11,3
Ενδιαφέροντα	Αυτοκίνητο, μηχανές, μουσική (ραπ) Ενθουσιασμένος από πρόγραμμα περιβαλλοντικής στο Γυμνάσιο με θέμα την αέρια ρύπανση.
Επιθυμίες, στόχοι	Να δουλέψει ψυκτικός. Ο πατέρας του είναι υδραυλικός και θέλουν να συνεργαστούν
Εμπειρία - γνώσεις	Έχει δουλέψει σε συνεργείο και σε καφετέρια
Πηγές Εμπειρίας	Από συνεργείο, καφετέρια και τον πατέρα του (υδραυλικός) Είναι από την Αρκαδία, κοντά στο μουσείο υδροκίνησης Δεν έχει υπολογιστή αλλά πηγαίνει σε Ιντερνετ café για παιχνίδια. Ο παππούς του ήταν υλοτόμος
Μαθησιακό προφίλ	Πανέξυπνος αλλά με αδυναμία γραπτής έκφρασης. Προφορικά εκφράζεται καλά. Έχει να διαβάσει από το ... Δημοτικό. Του άρεσε το στυλ διδασκαλίας ενός εκπαιδευτικού - χημικός που ανέφερε παραδείγματα για την προστασία του περιβάλλοντος Δεν υπάρχουν εμφανή προβλήματα (οικογενειακά, οικονομικά, προσωπικά) Έχει ελαφράς μορφής δυσλεξία χωρίς ανανέωση από ΚΕΔΑ

Εισαγωγή στις εργασίες βήμα – βήμα - Μικροεργασίες

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι οι περισσότεροι μαθητές ενδέχεται να μην έχουν αξιόλογη εμπειρία από τη συμμετοχή σε σχολική εργασία κατά το παρελθόν, εκτός από τα γνωστά copy/paste που με κανένα τρόπο δεν μπορούν να θεωρηθούν εργασία. Αν μάλιστα δεν έχουν διδαχθεί σωστά το μάθημα της Τεχνολογίας στο Γυμνάσιο και δεν έχουν συμμετάσχει σε κάποιες σχολικές δραστηριότητες, τότε κανείς δεν τους έχει διδάξει πως γίνεται μια εργασία. Άρα, επιδιώκουμε, από την αρχή, **σε καθημερινή βάση**, να κάνουν ατομικές ή ομαδικές **προκαταρκτικές μικροεργασίες**, οι οποίες μπορούν να είναι και προφορικές, του τύπου: Ρωτήστε κάποιον από την οικογένειά σας ή κάποιο φιλικό σας πρόσωπο που γνωρίζει, να σας πει ποια υλικά χρησιμοποιεί συνήθως ο υδραυλικός, ή πως δουλεύει η θέρμανση κλπ. **Απομυθοποιούμε τη φόρτιση της εργασίας** καθώς δεν είναι ανάγκη να αντικαταστήσουμε το φόβο του διαγωνίσματος με τον φόβο της εργασίας, η οποία επιπλέον επιβαρύνεται και με το «ρίσκο» της παρουσίας της. Προχωρώντας στη συνέχεια σε όλο πιο σύνθετες μικροεργασίες, καθιστούμε την έννοια της εργασίας προσιτή σε όλους τους μαθητές.

Επίσης, ο εκπαιδευτικός μπορεί να αφιερώσει 1-2 ώρες, για **επίσκεψη στα εργαστήρια** του σχολείου, ώστε οι μαθητές να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με την άλλη προσέγγιση της

γνώσης, αυτήν της εργαστηριακής εξάσκησης και συγχρόνως να αναφερθούν οι πρακτικές εφαρμογές της θεωρίας του μαθήματος, οι οποίες έχουν σχέση με αυθεντικές επαγγελματικές δραστηριότητες και μπορούν να αποτελέσουν πηγές εργασιών για τους μαθητές. Είναι σίγουρο ότι αυτές οι επισκέψεις θα βοηθήσουν “να λυθεί η γλώσσα” ορισμένων μαθητών οι οποίοι “αποσύρονται” κατά τη διάρκεια των θεωρητικών μαθημάτων και έτσι να τους γνωρίσουμε καλύτερα.

Πως θα πείσουμε τους μαθητές να αναλάβουν και να φέρουν σε πέρας εργασίες;

Δηλώνουμε σαφώς την πρόθεσή μας να προσφέρουμε στους μαθητές τη δυνατότητα να κάνουν μια νέα αρχή στο νέο τους σχολείο, εκπονώντας εργασίες ή δραστηριότητες που τους ενδιαφέρουν και μπορούν να φέρουν σε πέρας, ενώ, συγχρόνως, τους δίνουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν και διερευνήσουν βασικά διδακτικά αντικείμενα του μαθήματος. Για να γίνουμε κατανοητοί, αναφέρουμε ορισμένα ενδεικτικά παραδείγματα, τα οποία θα μπορούσαν να έχουν σχέση με την ύλη του μαθήματός μας.

Κατά τη γνώμη μου βοηθάει και η εξής προσέγγιση: *“Ως εκπαιδευτικός επιθυμώ να σας περάσω όλους στο μάθημά μου, αλλά θα πρέπει να αποδείξετε και εσείς ότι θέλετε να περάσετε. Για αυτό, αν έχετε πολλά κενά στα μαθήματα, μπορείτε να βοηθηθείτε από τις εργασίες και τις δραστηριότητες που θα σας ανατεθούν ή θα προτείνετε εσείς”*.^v

Πριν ζητήσουμε τις πρώτες δηλώσεις ανάληψης εργασιών θα πρέπει να έχουμε διασφαλίσει ότι θα ... υπάρξουν τέτοιες. Το καλύτερο είναι, με **προσωπική κουβέντα**, να έχουμε εξασφαλίσει τις πρώτες απλές αλλά ενδιαφέρουσες εργασίες από μαθητές οι οποίοι βρίσκονται στο **επίκεντρο της τάξης**. Είναι σίγουρο μετά την πρώτη επιτυχημένη παρουσίαση θα ανέβει το ενδιαφέρον και άλλων μαθητών. Οι λίγοι που δεν θα καταφέρουμε να πείσουμε ώστε να συμμετάσχουν αυθόρμητα θα προσπαθήσουμε να τους εντάξουμε σε ομαδικές εργασίες με τους φίλους τους. Σημειώνουμε επίσης ότι η σύνθεση των ομάδων είναι καλύτερα να δημιουργούνται, κατά το δυνατόν, ανομοιογενείς ως προς το επίπεδο των μαθητών αλλά και ως προς τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά τους και με συγκεκριμένο **ρόλο για κάθε μαθητή**.

Προφανώς, αν το σύνολο των εκπαιδευτικών αξιοποιούν τις εργασίες στο μάθημά τους, τότε είναι πολύ πιο εύκολο να θεωρήσουν οι μαθητές ως δεδομένη την υποχρέωσή τους να εκπονήσουν εργασίες ή άλλες δραστηριότητες. Αυτή η συλλογική παρέμβαση των εκπαιδευτικών είναι περισσότερο αποδοτική στις τάξεις μετάβασης (Α΄ τάξη Γυμνασίου ή Α΄ τάξη Λυκείου).^{vi}

Εργασίες για όλους τους μαθητές

Βασικά στοιχεία για την αρχική επιλογή αλλά και για την πορεία μιας εργασίας (ατομικής ή συλλογικής) προτείνουμε να είναι:

Σχεδιασμός εξωστρεφών δραστηριοτήτων τόσο στο επίπεδο της έρευνας (συνεντεύξεις με ειδικούς, έρευνες πεδίου κλπ) όσο και στο επίπεδο της παρουσίασης και του τελικού αποτελέσματος (προβολή της δουλειάς των μαθητών μέσα από εκδηλώσεις, ιστοσελίδες, συγγραφή σε Wikipedia ή τη δράση «Τα σχολεία φωτογραφίζουν τον τόπο τους»^{vii}, οδηγούς προς πολίτες πχ πως θα εξοικονομήσετε νερό, πως θα εξοικονομήσετε ενέργεια, πως θα

δουλεύουμε στο συνεργείο με ασφάλεια, δωρεάν έλεγχος καυσαερίων οχημάτων οικογενειών μαθητών..) ^{viii}, μια θεατρική παράσταση, μια εκπομπή σε διαδικτυακό ραδιόφωνο ^{ix} κλπ ^x

Ελαχιστοποίηση βιβλιογραφικών ερευνών και συγγραφής κειμένων και έμφαση σε Έρευνες πεδίου, πειραματικές και περιγραφικές έρευνες, συνεντεύξεις με ειδικούς από το περιβάλλον του μαθητή, επαγγελματίες, εκπροσώπους φορέων κλπ. ^{xi}

Διαφοροποίηση ^{xii} κυρίως των δραστηριοτήτων παρά της θεματολογίας στον καταμερισμό των ατομικών εργασιών στους μαθητές ή των ρόλων στις ομαδικές εργασίες, με βάση τις ιδιαίτερες ικανότητες και εμπειρίες των μαθητών (πχ αυτών που «πιάνουν τα χέρια τους») και ανάλογος καταμερισμός ρόλων στις ομάδες και εντός των ομάδων. ^{xiii}

Η κατανόηση των βασικών εννοιών της διδακτικής ενότητας μέσα από εργασίες για όλους τους μαθητές, με εννοιολογική διερευνητική προσέγγιση. ^{xiv} Έτσι, επιμένουμε να βοηθάμε περισσότερο τους μαθητές που έχουν ανάγκη, όχι κυρίως με την ελαστική αξιολόγηση αλλά με την παροχή επιπλέον ευκαιριών για κατανόηση των βασικών εννοιών καθώς και για εναλλακτική προσέγγιση της γνώσης και τρόπους συμμετοχής στην ομάδα. ^{xv}

Μερικά παραδείγματα εργασιών

- a. Τι θέλω να γίνω και γιατί – Ατομική εργασία
- b. Τι γνωρίζω για την ειδικότητα – επάγγελμα που επέλεξα (κατ' αρχήν) - Ομαδική
- c. Απλές πληροφορίες για ένα επιμέρους θέμα– Ατομική
- d. Ρώτησα τον πατέρα μου ή τον θείο μου - Ατομική
- e. Επισκέφθηκα έναν γνωστό μου επαγγελματία - Ατομική ή ομαδική
- f. Έφερα κάποιο υλικό – κάποια πληροφορία (φωτογραφία, προσπέκτους κλπ)
- g. Σύνθεση πληροφοριών – πχ Τα υλικά του ψυκτικού (κυρίως ομαδικές)
- h. Κατάταξη πληροφοριών – υλικών
- i. Διερεύνηση ενός θέματος μέσα από βιβλίο(α), Ιντερνετ, Applet κλπ
- j. Επίλυση ενός προβλήματος, διερεύνηση μιας λειτουργίας (πχ πως δουλεύει ο ηλιακός θερμοσίφωνας, η εγκατάσταση θέρμανσης, το τηλέφωνο, το home cinema κλπ)
- k. Μικροκατασκευή (πχ μια μικρή μακέτα, ένα λειτουργικό μοντέλο από χαρτόνι, μια συνδεσμολογία με μεταχειρισμένα εξαρτήματα, ένα διακοσμητικό από χαρτί αξιοποιώντας τη λογική του αναπτύγματος κλπ)

Περισσότερα παραδείγματα για θεματολογία εργασιών μπορείτε να βρείτε στις στο άρθρο: <http://users.sch.gr/kontaxis/mathimata/ataxi/1202ereunitikiThemata.htm>

Πως θα ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του μαθήματος οι μαθητές μας που στην πλειοψηφία τους είναι αδιάφοροι, αδύνατοι στα μαθήματα και χωρίς υπόβαθρο;

Η συγκεκριμένη προσέγγιση των εργασιών και των δραστηριοτήτων απευθύνεται κυρίως σε αυτούς τους μαθητές. Με την ευελιξία που μας δίνει η διαφοροποίηση διδασκαλίας μέσα από δραστηριότητες στην τάξη, οι ατομικές εργασίες και ο ξεχωριστός ρόλος του κάθε μαθητή στις ομαδικές εργασίες, μπορούμε να προσφέρουμε «χώρο» σε κάθε μαθητή ^{xvi}. Να τους βοηθήσουμε να επιλέξουν εργασίες που ανταποκρίνονται στα **ενδιαφέροντά τους** ώστε να

ενεργοποιηθούν και στο **επίπεδό τους** ώστε να βιώσουν μια επιτυχία (ορισμένοι από τους μαθητές μας δεν έχουν ίσως ποτέ βιώσει επιτυχίες στην τάξη).

Όταν λέμε ενδιαφέροντά τους, μπορούμε να δουλέψουμε στην αρχή με **εργασίες στις παρυφές του μαθήματος**. Πχ αν κάποιοι μαθητές ενδιαφέρονται μόνον για το ποδόσφαιρο και είναι φίλαθλοι του Ολυμπιακού, μια πολύ καλή εργασία είναι να επισκεφθούν το Στάδιο Καραϊσκάκη και να αποτυπώσουν τις Ηλεκτρολογικές ή Υδραυλικές εγκαταστάσεις του. Κάποιοι μαθητές στα νησιά που ενδιαφέρονται μόνο για τον τουρισμό γιατί οι γονείς τους και οι ίδιοι απασχολούνται σε ξενοδοχείο, ας αποτυπώσουν τις εγκαταστάσεις ή το κτίριο του ξενοδοχείου και ας εξετάσουν πως μπορούν να βελτιωθούν.

Οι αδύνατοι μαθητές, μπορούν κατ' αρχήν να αναλάβουν απλές εργασίες πχ συλλογή προσπέκτους για υλικά υδραυλικού, εξήγηση χαρακτηριστικών αυτοκινήτων και σύγκριση, υλικά μόνωσης κλπ και να τα παρουσιάσουν σε μία πινακίδα. Μπορούν όμως να συμμετάσχουν σε κάποια ομαδική εργασία, αναλαμβάνοντας τομείς που τους ενδιαφέρουν και μπορούν να ανταποκριθούν και να βοηθηθούν από τους υπόλοιπους ώστε να γνωρίσουν ευρύτερα ένα αντικείμενο ή να αναπτύξουν πρόσθετες δεξιότητες ή τις γνώσεις τους.

Το μαθησιακό προφίλ των μαθητών θα μας καθοδηγήσει επίσης για το είδος των εργασιών που είναι σε θέση να φέρει σε πέρας με επιτυχία κάθε μαθητής αλλά και για τις διαδικασίες που θα προτείνουμε ώστε να μπορέσει ο ίδιος να κατανοήσει τον διαφορετικό τρόπο με τον οποίο προσεγγίζει τη γνώση^{xviii}.

Για περισσότερη βοήθεια σε αυτό το ερώτημα διαβάστε το άρθρο: **«Πώς να κάνω μάθημα όταν το επίπεδο των μαθητών είναι τόσο χαμηλό;»**
<http://users.sch.gr/kontaxis/paidagogika/1304epipedo.htm>

Περισσότερες πληροφορίες και παραδείγματα μπορείτε να αντλήσετε από το άρθρο: **«Ερευνητικές Εργασίες για όλους τους μαθητές»**
<http://users.sch.gr/kontaxis/mathimata/ataxi/1202odhgiesEreuna.doc>

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ - ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΕΙΣ

ⁱ Για τις ανάγκες του συγκεκριμένου θέματος, ως σημαντικές ιδιαιτερότητες του Επαγγελματικού Σχολείου θεωρούμε:

Την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των μαθητών

Τη σχετική αποθάρρυνση και επακόλουθη «αδιαφορία» πολλών μαθητών

Το μαθησιακό προφίλ των μαθητών και το μεγάλο ποσοστό με Μαθησιακές Δυσκολίες

Την κατ' αρχήν επαγγελματική «επιλογή» της πλειοψηφίας των μαθητών

Τις προσδοκίες της κοινωνίας, τις «εκπτώσεις» και το γενικότερο κλίμα του σχολείου

Τη θετική «εμπειρία» των εκπαιδευτικών ΕΠΑΛ (εργαστήρια, προβλήματα μαθητών, ΔΑΙΔΑΛΟΣ κλπ)

Την ύπαρξη πολλαπλών εργαστηρίων

Τη «Μετάβαση» από το Γυμνάσιο, ως παιδαγωγική πρόκληση για μια νέα αρχή των μαθητών

ⁱⁱ Για περισσότερα, δείτε τα σχετικά άρθρα: **«Πως μαθαίνουν οι μαθητές»**, **«Ενεργητική μάθηση και Ομαδοσυνεργατικές πρακτικές στα Τεχνολογικά Μαθήματα»** και **«Καλύτερη προσέγγιση των μαθησιακών ιδιαιτεροτήτων των μαθητών»** στην περιοχή **«Παιδαγωγικά Θέματα»**

<http://users.sch.gr/kontaxis/paidagogika.htm>

ⁱⁱⁱ Για ορισμένους μαθητές, ιδιαιτέρως αυτούς που βιώνουν για χρόνια τη σχολική αποτυχία, η ενθάρρυνση αποτελεί ίσως την αφετηρία για οποιαδήποτε βελτίωση. Διαβάστε σχετικά το άρθρο: *Ενθαρρύνοντας τους μαθητές του Επαγγελματικού Λυκείου σε συνθήκες κρίσης* <http://users.sch.gr/kontaxis/paidagogika/1110entharynsi.htm>

^{iv} ΠΔ 50/2008 Φοίτηση και αξιολόγηση μαθητών του Επαγγελματικού Λυκείου (ΕΠΑΛ), όπως τροποποιήθηκε μέχρι σήμερα http://dide.flo.sch.gr/web/wp-content/uploads/2013/05/DIDEFlorinas-PD50_2008_FEK81A_Me_Oles_Tis_Allages.pdf

^v Είναι πολύ πιο αποτελεσματικό, αυτή η προσέγγιση να γίνεται τουλάχιστον σε επίπεδο τάξης, από όλους τους εκπαιδευτικούς. Δείτε αυτό που προτείνεται στο άρθρο: *Αντιμετώπιση του «τοίχου» της αδιαφορίας, από τις πρώτες ημέρες* <http://users.sch.gr/kontaxis/paidagogika/0909toixosadiaforias.htm>

^{vi} Για μια αποτελεσματική συνεργασία των εκπαιδευτικών προτείνουμε την ενεργοποίηση του Συμβουλίου Τμήματος ή τάξης. Δείτε σχετικό άρθρο : «*Συμβούλιο Τμήματος και Διαχείριση Τάξης*» <http://users.sch.gr/kontaxis/paidagogika/1401symvouliotaxis.htm>

^{vii} Η wikipedia αποτελεί ένα άριστο μέσο προβολής της δουλειάς των μαθητών, εφ' όσον το αντικείμενο είναι συμβατό με το χαρακτήρα της εγκυκλοπαίδειας (πχ έρευνα που έχει σχέση με φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους κλπ). Πόσο μάλλον που οι εθελοντές της Ελληνικής wikipedia ενδιαφέρονται να προσελκύσουν και άλλους εθελοντές για τον εμπλουτισμό της (Δείτε στο <http://go.mywikipedia.gr/>). Ανάλογες δραστηριότητες κατά το παρελθόν έχουν καταγράψει υψηλό ενδιαφέρον των μαθητών. Δείτε ενδεικτικά δημοσίευμα <http://www.tovima.gr/opinions/useropinions/article/?aid=434649> και παρουσίαση της εκπαιδευτικού Μ. Θεοφιλάτου, Ηλεκτρολόγου Μηχανικού <http://www.openscience.gr/files/Why%20the%20High%20School%20Student%20Became%20a%20Wikipedia%20Editor.pdf> .

Η ίδια έχει δημιουργήσει το *“Τετράδιο της wikipedia”* <http://www.mywikipedia.gr/wp-content/uploads/2011/02/mywikipedia-tetradio.pdf>

Επίσης, στη σελίδα <http://schools-go-greece.gr> παρέχεται πλέον και η δυνατότητα οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί να υποβάλουν αντιπροσωπευτικές φωτογραφίες του τόπου τους στο πλαίσιο της δράσης: «Τα σχολεία φωτογραφίζουν τον τόπο τους». Αναλυτικότερες οδηγίες σε σχέση με την καταχώρηση της φωτογραφίας σας για τη δράση, μπορείτε να βρείτε στο σύνδεσμο <http://schools-go-greece.gr/images/usersfiles/manual.doc> .

^{viii} Αξιοποιήστε ανάλογες ιδέες για τα Προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων στη διεύθυνση: <http://users.sch.gr/kontaxis/eykairies/1009Perivalontiki.htm>

^{ix} Για διαδικτυακό ραδιόφωνο, δείτε ενδεικτικά <http://blogs.sch.gr/esrblog>

^x Έχει παρατηρηθεί ότι πολλοί μαθητές επιδεικνύουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον όταν η μαθησιακή διαδικασία ή μια δραστηριότητα καταλήγουν σε ένα χειροπιαστό αποτέλεσμα (πχ μία κατασκευή, μια εκδήλωση, μια χρήσιμη υπηρεσία κλπ) τα οποία μπορούν να προσελκύσουν το ενδιαφέρον της οικογένειας, των φίλων ή γενικότερα της τοπικής κοινωνίας. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι για ορισμένους μαθητές αποτελεί ίσως την πρώτη ευκαιρία να αποδείξουν την αξία τους και να συγκεντρώσουν την αποδοχή των γύρω τους. Δείτε σχετικά και το άρθρο: «*Παιδαγωγική ενθάρρυνση των μαθητών σε συνθήκες κρίσης*» <http://users.sch.gr/kontaxis/paidagogika/1110entharynsi.htm> . Και ένα πρακτικό παράδειγμα στο άρθρο: «*Δώρα με το μάθημα της Τεχνολογίας*» http://users.sch.gr/kontaxis/mathimata/tehnologia_files/1012christmasgifts.htm

^{xi} Είναι γνωστό ότι πολλοί μαθητές του Επαγγελματικού Σχολείου δεν έχουν ευχέρεια στις βιβλιογραφικές έρευνες και στη συγγραφή κειμένων, ενώ ορισμένοι έχουν πρόβλημα στην κατανόηση ή ακόμη και στην ανάγνωση κειμένων. Από τις δυνατότητες που παρέχει η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης κατανοούμε ότι η κιναισθητική νοημοσύνη των μαθητών των ΕΠΑΛ μπορεί να αξιοποιηθεί μέσα από κατασκευές και πειραματικές έρευνες. Για αυτό το σκοπό μπορεί να βοηθήσει το άρθρο: «*Κατασκευές και εργασίες με ανακυκλώσιμα ή ελάχιστου κόστους υλικά*» <http://users.sch.gr/kontaxis/SEK/1401anakyklosima.htm> Στο κεφάλαιο : «*Επιλογή θεμάτων Ερευνητικής Εργασίας για όλους τους μαθητές*» μπορείτε να βρείτε πλήθος ερευνητικών θεμάτων

που μπορούν να απευθυνθούν σε αυτούς τους μαθητές. <http://users.sch.gr/kontaxis/mathimata/ataxi/1202ereunitikiThemata.htm> Επίσης, δείτε παραδείγματα δραστηριοτήτων μικροεργασιών μαθητών, στο άρθρο «Ενεργητική μάθηση και Ομαδοσυνεργατικές πρακτικές», στην παράγραφο για την Ανάθεση εργασιών <http://users.sch.gr/kontaxis/paidagogika/0810omadosynergatiki.htm#anathesiergasion>

^{xii} Επισημαίνουμε ότι όταν αναφερόμαστε στη διαφοροποίηση της διδασκαλίας στην τάξη δεν εννοούμε αποκλειστικά πιο εύκολα θέματα για τους μαθητές με αδυναμίες (δηλαδή αναπαραγωγή μαθησιακών ανισοτήτων), ούτε απλή προσαρμογή στις εμπειρίες τους (δηλαδή αναπαραγωγή κοινωνικών ανισοτήτων). Στα στοιχεία της διδασκαλίας και της μάθησης που επιδέχονται διαφοροποίηση, προκειμένου να προσαρμοστούν στα μαθησιακά δεδομένα του μαθητή, συγκαταλέγονται το περιεχόμενο της μάθησης, το επίπεδο αφαίρεσης και ο βαθμός πολυπλοκότητας της μάθησης, ο ρυθμός μάθησης, οι διαδικασίες προσέγγισης του μαθησιακού αντικειμένου, ο βαθμός καθοδήγησης στη μάθηση, οι τρόποι αναπαράστασης της γνώσης. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη διαφοροποίηση της διδασκαλίας μέσα στη σχολική τάξη και παραδείγματα από τη μηχανολογία, δείτε το άρθρο: «Πρακτικές οδηγίες για την προσέγγιση των μαθησιακών ιδιαιτεροτήτων των μαθητών» μας. http://users.sch.gr//kontaxis/paidagogika/0603mathisiakes_idiaiterotites.htm

^{xiii} Η διαφοροποίηση των εργασιών αλλά και οι ρόλοι μέσα στις ομάδες εργασίας έχουν συνήθως θεματικό κριτήριο. Για παράδειγμα, σε μια τάξη που αποφασίζουν να ασχοληθούν με ήπιες μορφές ενέργειας, οι μαθητές αναλαμβάνουν να διερευνήσουν κάποια από τις ήπιες μορφές ενέργειας. Για τη διαφοροποίηση εντός της ομάδας εργασίας προτείνουμε να μην είναι κυρίως θεματική αλλά με ειδικούς ρόλους των μαθητών (αλληλοσυμπληρούμενους).

^{xiv} Είναι βασικό να προσδιορίσουμε τις 2-3 βασικές έννοιες της Εργασίας που αντιστοιχούν σε διδακτικές ενότητες, τις οποίες πρέπει να κατανοήσουν σε βάθος όλοι οι μαθητές και να επιμείνουμε σε αυτές. Μπορούμε να βάλουμε τους ίδιους τους μαθητές στο «παιχνίδι», αξιοποιώντας μεθόδους όπως ο καταιγισμός ιδεών, ο εννοιολογικός χάρτης, αλλά ακόμη και το παιχνίδι ρόλων ή την διαλογική αντιπαράθεση πάνω σε αυτές. Για παράδειγμα, για την έννοια ενέργεια μπορούμε να ζητήσουμε από τους μαθητές να μας αναφέρουν ό,τι τους έρχεται στο μυαλό και να τα γράψουμε στον πίνακα. Στη συνέχεια, να προσπαθήσουμε να δημιουργήσουμε μαζί τους έναν εννοιολογικό χάρτη με τις παραμέτρους της ενέργειας. Στη συνέχεια να ζητήσουμε από τους μαθητές να αναφέρουν μορφές ενέργειας στο σπίτι. Τέλος να τους βάλουμε κατά ομάδες να αντιπαρατεθούν ως εκπρόσωποι της ΔΕΗ και εκπρόσωποι των καταναλωτών που βρίσκονται σε διένεξη για δαπανηρούς λογαριασμούς. Βεβαίως, στα τεχνολογικά θέματα μπορούμε να αξιοποιήσουμε και προσομοιώσεις οι οποίες υπάρχουν στο Ιντερνετ. Δείτε σχετικά τον «Μικρό Οδηγό Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Θεμάτων στο Ιντερνετ» <http://users.sch.gr/kontaxis/LINKS/SMALLGUIDE.htm>

^{xv} Για τη διαφοροποίηση διδασκαλίας υπάρχουν αναλυτικές αναφορές στον Οδηγό των Ερευνητικών Εργασιών. Επιπλέον, πρακτικές οδηγίες για μηχανολόγους θα βρείτε στο άρθρο: «Διαφοροποίηση της διδασκαλίας στην τάξη» http://users.sch.gr/kontaxis/paidagogika/diaforopoiisi_didaskalias.htm Χρήσιμο θα σας φανεί και το άρθρο «Πρακτικές οδηγίες για την προσέγγιση των μαθησιακών ιδιαιτεροτήτων των μαθητών μας» http://users.sch.gr/kontaxis/paidagogika/0603mathisiakes_idiaiterotites.htm

^{xvi} Δείτε αναλυτικά το άρθρο «Πώς να ξεφύγουμε από τη νεκρή κοιλάδα της εκπαίδευσης» Συγκεκριμένα το άρθρο υποστηρίζει ότι και η πλέον «νεκρή γη» έχει μέσα της ζωή και μπορεί να ανθίσει, όμως χρειάζεται δημιουργική αξιοποίηση των ενδιαφερόντων και των δυνατοτήτων του κάθε μαθητή αλλά και υποστήριξη του κυριότερου παράγοντα για την ποιότητα της εκπαίδευσης, του εκπαιδευτικού. <http://users.sch.gr/kontaxis/paidagogika/1306Deathvalley.htm>

^{xvii} Δείτε σχετικά το άρθρο «Πρακτικές οδηγίες για την προσέγγιση των μαθησιακών ιδιαιτεροτήτων των μαθητών μας» http://users.sch.gr/kontaxis/paidagogika/0603mathisiakes_idiaiterotites.htm